

A sérült emberekről van szó. Úgy gondolom, hozzászólhatok a dologhoz, hiszen magam is sérült vagyok: látássérült; nem vak, de gyermekkoromtól fogva nagyon gyenge látású. Az az igazolvány, amely emiatt különböző előjogokat és kedvezményeket biztosít számomra, „súlyosan sérültnek” nevezi az ilyen embereket. A súlyosan sérült használati tárgyakat, például egy teáskannát vagy locsolócsövet az ember kicseréli, ha lehet, és újat vesz helyettük. A sérült embernek azonban nincs más választása. Ez a sérült élet az élete. Ez a sérült ember az énje. Ha egyáltalán élni akar, akkor igent kell mondania erre a korlátozott életre, s azt kell mondania: Ez az én életem. Ez az igent mondás másképp történik a testi sérültek, és másképp a szellemileg sérültek esetében, másképp a látássérültek, illetve a bénák esetében, másképp azoknál, akik kora gyermekkorukban sérültek meg, s megint másképp azoknál, akik életük későbbi szakaszában – de lényegében mindegyiküknek azonos feltételekkel kell szembenézniük, s ezért kezdem most a saját tapasztalatommal.

Először is nehéz dolgom volt fiatalként, mert első iskolás éveim a nemzetiszocializmus éveire estek. A német fiatalok számára ekkor olyan ideálok, mércék, normák voltak életben, amelyeknek egy nagyon gyengén látó fiú kevéssé tudott megfelelni. A sportos képességek nemcsak számunkra, fiatalok számára voltak a legfőbb értékek, hanem a legtöbb tanár, és természetesen a Hitlerjugend vezetői számára is. Ráadásul meg kellett tanulnom, amit minden sérült embernek meg kell tanulnia: életét nem csupán az korlátozza, hogy sok mindent nem tud megtenni, hanem az is, sok mindent nem szabad megtennie. Nekem az orvos megszabta, hogy kerüljem a fejrázást és mindenfajta lökdösdést, és így ne veszeléyztessem maradék látásomat.

A korlátozott embert nyilvánvalóan jellemzik az effajta visszatérő elemek, amelyek többé-kevésbé tudatosítják benne, hogy tiszteletben kell

tartania bizonyos határokat, ha nem akarja tönkretenni magát. Ezáltal persze olyan kérdések is előjönnek, amelyek mindannyiunkat érintenek, a nem korlátozottakat is; olyan kérdések, amelyeket a sérült élet intéz az élet egészéhez: Miért félünk annyira attól, hogy másmilyenek vagyunk, hogy bizonyos pontokon különbözünk az átlagostól? És ki szabja meg annak normáit, mi a teljes élet, mi a normális, mi nem normális? És hová jut az emberiség, ha megfeledeznek arról, vagy tagadja, hogy vannak határai?

Franz Fröhmann írt egy játékot az egyik intézetben élő, szellemileg sérült gyermekek számára, amelyet azok elő is adtak. Annáról van szó, egy olyan kislányról, aki abban tér el a normálistól, hogy az egyik lába hosszabb, mint a másik. Anyja újból és újból azt tanácsolja neki, engedjen levágni egy darabot a túlságosan hosszú lábból, de Anna azt feleli, nem tud lemondani erről a darab túlzott hosszúságról. „Ez mind Anna”, mondja.

Életem felcserélhetetlenségéhez hozzátartozik, hogy olyan vagyok, amilyen vagyok – ezekkel a testméretekkel és lelki erőkkkel, ezekkel a ké-

pességekkel és ezzel a korláttal. Isten a maga képére teremtette az embert, áll a Teremtés könyvében, és mégis mindenkit a maga egészen sajátos arcával teremtett meg. Így aztán minden emberi arc része Isten képmásának, s a számtalan változatban megjelenő emberi lét a teremtés teljességét és sokféleségét, az élet gazdagságát jelenti. Mindig lehetséges, hogy valamilyen korlátozottságból sajátosságok fejlődjenek ki, a másféleségből az illető saját profilja. Később megtudtam, hogy Iránban így hívják a vakokat: „akik a szívükkel látnak”. Az adott társadalom normáitól és mércéitől függ, hogy a szívvel látás képességét erősségnek tartják-e, vagy sem.

A sérültség mindig korlátozottságot is jelent, a korlátozottság pedig mindig szenvedést is. A számomra megvont határok mindig egy kis szomorúságot és vágyakozást is jelentenek. A vak egy életen át a fényről álmodik, a mozgássérült pedig arról, hogy egyszer egészséges lábakon járálhat majd. A sérült ember számára aligha lehetséges, hogy ne legyen dühös, amikor sorsát másokéval veti össze. S mégis: a határok tudata azon alapismeretek közé tartozik, amelyek emberré teszik az embert. A határok megtapasztalása az emberi lét legmélyebb tapasztalatai közé tartozik. Mindenekelőtt az ószövetségi zsoltároknak van tudomásuk arról, hogy csak akkor válhatunk okossá, ha felismerjük, hogy életünknek határa és célja van; ugyanis végső soron ez a tudásunk az alapja és kezdete Isten ismeretének. Az emberiség határai címet adta Goethe annak a versének, amely az „ősi, szent Atyáról” szól. Jákob ósatya pedig kificamodott csípővel sántikált el a Jabbok-folyótól, ahol tapasztalatot szerzett Istenről. E tapasztalat révén a korlátozott ember előnyben van a többiekkel szemben, de felismerését fájdalommal szerzi meg. A többiek képviselőjében jut el a maga felismerésére – de e felismerés végül mindenki mást is utolér.

Klaus-Peter Hertzsch

Forrás: Publik-Forum, 2009/12